

Morabatins, 80); 1397: «La muller de Bethromeo de *Benascb*» (Utrilla, *Monedaje*, 47.0989); 1397: «La muller den G^o de *Benascb*» (Utrilla, *Monedaje*, 47.0984).

Del gentilici *Benascutanu*: 1015-1019: «in territorio *Uenascutanu*, in locum ubi dicitur in Lacuna» (Martín Duque, *Cart. Obarra*, 53.3); 1015-1019: «in territorio *Benascutanu*, in loco ubi dicitur subtus racallu» (Martín Duque, *Cart. Obarra*, 68.3); 1015-1019: «in territorio *Benascutanu*, in loco ubi dicitur ad ipsus Uetres» (Martín Duque, *Cart. Obarra*, 74.4); 1015-1019: «II terras in territorio *Uenascutanu*» (Martín Duque, *Cart. Obarra*, 77.3); 1015-1019: «in territorio *Uenascutiano*, in locum ubi dicitur in Pechera» (Martín Duque, *Cart. Obarra*, 81.3).

ETIM. Nom que pertany a un estrat pre-romà. Els arguments en favor d'un entroncament amb l'ibero-basc són ben fermes. I tanmateix no es pot descartar un origen indoeuropeu. Queda oberta, per ara, la qüestió sobre l'etimologia exacta. Vegeu tot seguit les raons en favor d'una o d'altra explicació.

La documentació medieval sembla indicar que la forma antiga era *Benasco*, amb vocal -o final. La forma moderna *Benasc* ha de ser fruit d'una apòcope normal en català i no estranya del tot a l'aragonès medieval en certes condicions. La variant *Benasque* té els seus antecedents en formes de l'any 1185 i és deguda a la reposició² d'una vocal de suport al grup consonàntic final, fenomen ben conegut del castellà modern.³ La llengua oficial ha consagrat aquesta variant, rara antigament.

En casos com *Benasc*, nom d'una població d'arrelament força antic, sense explicació llatina o romànica i de cos fonètic no gaire ampli, és prudent començar confessant la nostra incertesa. No podem donar una etimologia segura. Podem això sí, assenyalar alguns camins que semblen viables, però l'explicació no es pot considerar definitiva. D'una banda, la terminació -co pot fer-nos pensar en les inscripcions ibero-aquitanes, on l'element és freqüent. A més, la coincidència amb la terminació de *Belasc*, que té explicació pel basc, sembla donar suport a l'assignació de *Benasc* a un estrat pre-romà no indoeuropeu. Però, per una altra banda, *Ben-* no és desconegut en cèltic i el sufix -asco es troba en llengües indoeuropees.

a) Arguments en favor d'un origen ibero-basc.

No és segur que en el topònim *Benasc* tinguem un sufix -asco d'origen lúgur, com s'ha afirmat alguna vegada. Joan Coromines parla prudentment d'un sufix «pirinenc» i «pre-romà»: «El sufix pirinenc, pre-romà, -ASC- 16 que apareix, entre altres, en l'arag. *ternasco* 'cabrit' (TENERU + -ASCU) i en els noms de lloc *Balasc*, Pallars Jussà, i *Baiasca*, Pallars Sobirà, a la vall de Cardós el trobem en el nom comú *llanasca*» («El parlar de Cardós i Vall Ferrere», *Entre dos lleng.* II, 65). En la nota 16, a peu de pàgina, Coromines diu: «Pot ser independent del sufix lúgur homònim, de *Valle Anzasca* etc.».

Recentment s'ha manifestat partidari d'una expli-

cació intra-basca per al final -asc del nom *Belasc* (vegeu l'article que li dedica en aquest mateix volum de l'*Onomasticon*): «Ara ja no crec que en aquest nom hi hagi un sufix -asc —sigui romànic o lúgur—, puix que li trobem en les romanalles ibero-aquitanes tants parònims en -s o -x finals i d'altres on s'hi afegeix -ko o un altre sufix aborigen: *Belexeia*, *Belex* al costat de *Harbelexis*, *Harbelex*, i també un *Belexconis* (Mitxelena, *Fon. Vca.*, 288), en el qual veiem un possible pare directe del *Balasc* empordanès de 974. Abunda en les relíquies celtibèriques (on certament ha de formar part de l'element proto-hispànic que hi sobrevisqué a la celtització): adj. ètnic en *Contrebia Balaica* en contrast amb *Contrebia Carpica* = *Carpetanica* (formats com *Segontia Paramica* etc.), Lejeune, *Celtiberica*, pp. 68, 89, 44, 90, 96 i n. 171, 145; cf. Schmoll, *Voridg. Hisp.*, p. 63; i Tovar (*Lex*, p. 278). Reapareix en el Bearn: *mas balasque* te. Castetis, a 5 k. d'Orthés (que ja consta com *Balasco* a. 1536 i 1614 (P. Raymond, *Di. To. B.Pyr.*)).

»Per al grup -asco- sufixoide, i per a tot plegat es podria suggerir una explicació intra-basca (no dita a la lleugera ni tampoc prou estudiada per a donar-la en ferm). Que hi hagi relació de segon grau amb el basc *bela* 'corb' --- com ja s'ha dit altres vegades ---» (V. l'article).

El sufix -ko, un dels més freqüents en basc, és comú a tots els dialectes. Azkue el defineix com un «sufijo casual, calificado de «genitivo relativo» por el príncipe Bonaparte» (Dicc., s. v.). El caracteritza segons la seva funció i en dóna exemples: «Significa 'de'; comparte con el otro genitivo -N, -EN, el privilegio de exigir que les siga un nombre o pronombre, a diferencia de los demás sufijos de declinación o casuales que piden un verbo. -N, -EN, es genitivo que indica posesión; el genitivo -KO indica lugar o tiempo en que se contiene o pasa algo: GIZONAREN ETXEA «la casa (que es posesión) del hombre»; ETXEKO GIZONA «el hombre de (que está contenido en) casa»; ATZOKO EURIAK «las lluvias de ayer». Les gramàtiques actuals⁴ parlen de «genitiu locatiu» per a referir-se al cas indicat pel sufix -ko.

En va tractar també detalladament Schuchardt en el seu llibre *Primitiae Linguae Vasconum*: així a la traducció: «*bar-ta-co* 'de aquel'. Este sufijo -co viene inmediatamente después del -ik con respecto a su frecuencia e importancia (véase arr. 26), y forma una especie de contrapieza de aquél, teniendo con preferencia carácter de adjetivo, no de adverbio (véase ab. 87, 98)» (Schuchardt, *Primitiae*, núm. 55, p. 59). Especial interès per a nosaltres té la següent observació: «Entre todos los posibles sufijos con los que el -co se une es preferido el -z del instrumental (o de medio); ej., *urrhe-z* 'de oro', *urrhe-z-co* 'hecho de oro, áureo'; *egia* 'verdad', *egia-z-co* 'verdadero'. Es de notar la particularidad de haberse creído descubrir relaciones de parentesco entre esa combinación de sufijos y el fonema -isko y otros de las lenguas germánicas» (Schuchardt, ib., p. 60).

La combinació -z-co coincideix amb el final de la